

***Lalitavistara-sūtra* (részlet) – A megvilágosodás utáni hetek**

készítette: Kutiné Hanzi Krisztina

témavezető tanárok: Dr. Majer Zsuzsa, Dr. Körtvélyesi Tibor

2024.

A *Lalitavistara-sūtra* (t. *rgya cher rol pa*, „Gyacher Rölpa”) egy *mahāyāna* szútra, amelyben a Buddha maga mondja el saját életéttörténetét a *Tuṣita* mennyországból leereszkedéstől az első tanítóbeszéd megtartásáig. A szútra a tibeti buddhizmusban kanonikus mű: a Kangyur Szútragyűjteményében (t. *mdo sde*, „do de”) található, katalógus száma Toh 95. A nepáli buddhizmusban a kilenc szent könyv egyike.¹ Más buddhista irányzatok egyéb buddhai élettörténetet részesítenek előnyben.

Az alapjául szolgáló *sarvāstivāda* szövegek feltehetően már a Kr. e. 1. században léteztek, de ezeket évszázadokon át bővítették, mire a mahájána szemléletnek megfelelő ma ismert mű lett. A 9. században fordították le klasszikus tibetire. Ez az egyetlen fordítás, amely identikusnak tekinthető a szanszkrit szútraszöveggel.

Kerettörténet

A Buddha Śrāvastiban a Jeta-ligetben tartózkodik, és nagy hallgatóság veszi körül: magas szintű *bodhisattvák*, és mindenféle rangú és nézetű emberek. A tiszta földek isteneinek sugallatára elmeséli nekik utolsó életét, és ezzel megtanítja nekik az *bodhisattva*-út² utolsó mozzanatát: az utolsó születést és a teljes és tökéletes megvilágosodás elérését, ami minden *buddhával* megtörtént, és ami – a *bodhisattva*-utat bejárt magas szintű gyakorló számára – szinte már csak egy könnyed játék.

A megvilágosodás és az azt követő 7 hét

A megvilágosodás (22. fejezet)

A Buddha a bódhifa alatt ülve elérte a teljes és tökéletes megvilágosodást. A megvilágosodás éjszakáján felismerte a hármastudást, amelyek e szútra szerint a következők:

1. A lények – tetteik és nézeteik szerint alakuló – folyamatos vándorlása a halál és újraszületés körforgásában.
2. Saját és mások korábbi életei.
3. A függő keletkezés.

---

¹ A nepáli buddhizmus kilenc szent könyve: *Aṣṭasāhasrikā-prajñāpāramitā-sūtra*, *Gaṇḍavyūha-sūtra*, *Daśabhūmika-sūtra*, *Samādhirāja-sūtra*, *Laṅkāvatāra-sūtra*, *Saddharmapuṇḍarīka-sūtra*, *Tathāgataguhyā-sūtra*, *Lalitavistara-sūtra*, *Suvarṇaprabhāsa-sūtra*. (Wikipedia. 'Buddhism in Nepal')

² A bódhiszattva-ösvénynek több sémája is van. A két fő modell a hat páramitá útja és a tíz bhúmi szintje. Idővel a két rendszer egyeztetve lett, és a korábbi hat páramitá – feltehetően a könnyebb megfeleltetés érdekében – kibővült tízre. A bölcsességhez / 6. szinthez eljutva a megvilágosodott gyakorló átlátja a függésben keletkezést, az ürességet. Megszüntette a gyökérokot, így akár távozhat is a körforgásból, és beléphet a nirvána békéjébe, de a bódhiszattvát az együttérzés továbbra is a világban tartja. Az úgy nevezett nem megállapodott nirvánában időzik, amely sem nem szanszára, sem nem nirvána. A nyolcadik szintről már nem esik vissza, a buddhaság felé halad. A kilencedik szinten minden módszert, minden ösvényt ismer, és minden érző lényhez eljuttatja a tanítást. Egyszerre válaszol minden lény kérdésére úgy, hogy azt mégis minden egyes lény személyre szabott válasznak érzi. A tizedik szinten meditációban ülve időzik valamely isteni birodalomban, és a Dharmát hullatja a világra. Végül eléri a buddhaságot, a teljes és tökéletes megvilágosodást.

A megvilágosodás utáni 7 hét (24. fejezet)

Első hét (fordítás tibetiből):

[180a] Szerzetesek, az ily módon teljesen és tökéletesen megvilágosodott³ *tathāgata*⁴ egy hétig azon az ülőhelyen maradt:

– Én itt felülmúlhatatlanul, teljesen és tökéletesen megvilágosodtam,⁵ teljes és tökéletes *buddhává*⁶ váltam. Én itt véget vettem a születés, az öregség és a halál határtalan szenvedésének.

Második hét (fordítás tibetiből):

A második héten a *tathāgata* a távoli messzeségben vándorolt, bejárta a hárommilliárdszoros világ létsíkjait.⁷

Harmadik hét (fordítás tibetiből):

A harmadik héten a *tathāgata* pislogás nélkül⁸ a megvilágosodás helyét⁹ szemlélte:

– Én itt felülmúlhatatlanul, teljesen és tökéletesen megvilágosodva, teljes és tökéletes *buddhává* válva, véget vettem a születés, az öregség és a halál határtalan szenvedésének.

Negyedik hét (fordítás tibetiből):

[180b] A negyedik héten a *tathāgata* a közelben vándorolt, a keleti és nyugati óceán között. Egyszer csak ott termett Māra,¹⁰ a gonosz,¹¹ és így szólt a *tathāgatához*:

– Győzedelmes!¹² Itt az ideje, hogy a *parinirvāṇāba* térj.¹³ Térj hát a *parinirvāṇāba*! Kérlek *sugata*,¹⁴ térj a *parinirvāṇāba*!

Szerzetesek, a *tathāgata* így felelt Mārának, a gonosznak a kérésére:

– Ó, te gonosz, addig nem térek a *parinirvāṇāba*, amíg nem lesznek olyan *sthavira*¹⁵ szerzeteseim, akik tapasztaltak,¹⁶ a Tant követve a valóságot felismerik, maguk is mesterként szólnak,¹⁷ a felbukkanó rivális tanítókat tanításaikkal együtt azonnal megfékezik, és hitüket felkeltik,¹⁸ valamint a csodás képességeket is magába foglaló *Dharmát* tanítani képesek. Ó, te

---

³ T. *byang chub mngon par rdzogs par sangs rgyas pa*, sz. *abhisambuddhabodhi*.

⁴ T. *de bzhin gshegs pa*, sz. *tathāgata*.

⁵ T. *bla na med pa yang dag par rdzogs pa'i byang chub*, sz. *anuttarā samyakṣambodhi*.

⁶ T. *mngon par rdzogs par sangs rgyas*, sz. *abhisambuddhā*.

⁷ T. *stong gsum gyi stong chen po'i 'jig rten gyi khams*, sz. *trisāhasramahāsāhasralokadhātu*.

⁸ T. *spyān mi 'dzums par*, „szemét nem becsukva”, sz. *animiṣam*, „pislogás nélkül”.

⁹ T. *byang chub kyi snying po*, sz. *bodhimaṇḍa*. Jelentheti a megvilágosodás szívét, lényegét, vagy a helyét is.

¹⁰ T. *bdud*, sz. *māra*.

¹¹ T. *sdig can*, sz. *pāpīyān*.

¹² T. *bcom ldan 'das*, „győzedelmes”, sz. *bhagavat*, „magasztos”, „nagy szent”. Nem csak ebben a szövegben, hanem általában véve is ez a sz. *bhagavat* tibeti megfelelője.

¹³ T. *yongs su mya ngan las 'da'*, sz. *parinirvāṇā*.

¹⁴ T. *bde bar gshegs pa*, sz. *sugata*.

¹⁵ T. *gnas brtan*, sz. *sthavirā*, p. *thera*, „rangidős, tapasztalt szerzetes”.

¹⁶ T. *gnas bran*, sz. ---.

¹⁷ T. *sgrogs pa*, „beszélni”, „megnyilatkozni”, sz. *jñānam paridīpayitum*, „a tudást megjeleníteni”.

¹⁸ T. *dad par byas*, „hitet ébreszt”, egyfajta csodás képesség. Sz. *abhiprāyaṃ prasādyā*, „hitet/törekvést kegyesen kezelve”, tehát a szanszkrit szöveg szerint: „a felbukkanó rivális tanítókat dharmájukkal együtt azonnal megfékezik, de törekvésüket kegyesen kezelik”.

gonosz, addig nem térek a *parinirvāṇāba*, amíg a *Buddha-Dharma-Saṃgha* hangját¹⁹ meg nem alapozom, és mérhetetlen számú *bodhisattva* teljes és tökéletes buddhaságát a jövőben beteljesülőnek nem látom.²⁰ Ó, te gonosz, addig nem térek a *parinirvāṇāba*, amíg nem lesz négy gyülekezetem, akik fegyelmezettek, megtisztultak, bölcsek, félelemmentesek, és a csodás képességet is magába foglaló *Dharmát* tanítani képesek.

Amikor Māra, a gonosz ezt meghallotta, nagyon elkeseredett. Elballagott egy irányba,²¹ leült, és fejét lehorgasztva egy bottal a földre rajzolgatott.

– Túllépett a hatalmamon. – gondolta.

Akkor Māra három lánya – Öröm,²² Ellenszenv²³ és Szomj²⁴ – Mārának, a gonosznak versben ezt mondta:

– Apánk, miért szomorkodsz? [181a]

Ki az oka? Mondd el hát!²⁵

Vágy-pórázzal megköjtük,

s mint egy kezes elefánt,

irányításunk alatt

hatalmadba visszatér.

Hagyd a nehéz bánatot!

Örömtelivé legyél!²⁶

Māra így szólt:

– Ő már *arhat*,²⁷ *sugata*,

nem uralja már a vágy.

Túllépett a hatalmamon,

s ez biz' nagy szomorúság.

Erre ők, habár a *tathāgata* erejét, a *bodhisattva* tetteit korábbról már ismerték,²⁸ női ingatagságuk miatt mégsem hallgattak apjuk szavára. Hogy megzavarják²⁹ a *tathāgatát*, szülésre érett, életük virágában levő nőkké változva jártak-keltek körülötte,³⁰ ám a *tathāgata* rájuk sem hederített, és ezzel vénséges öregasszonyokká változtatta őket.³¹

¹⁹ T. *sgra*, „hang”, „beszéd”, „nyelv”, sz. *vaṃśa*, „hagyományvonal”.

²⁰ T. *lung bstan pa*, „jövendölés”, „tanátadás”, sz. *vyākṛtā*, „kifejtett”, „elmagyarázott”, későbbi szövegekben „megjósolt”.

²¹ T. *phyogs gcig tu*, „egy irányba”, sz. *ekānte prakrāmya*, „magányos helyre”.

²² T. *dga' ma*, sz. *rati*.

²³ T. *mi dga' ma*, sz. *arati*.

²⁴ T. *sred ma*, sz. *trṣṇā*.

²⁵ T. *yab cig ji ltar thugs mi dgyes/ mi gang lags pa bka' stsol dang*, „Apánk, miért vagy szomorú? Ki az az ember? Mondd!”, sz. *durmanāsi katham tāta procyatām yadyasau narah*, „Miért vagy szomorú, apa? Mondd! Ha az egy ember ...”.

²⁶ A szanszkrit forrásszövegből hiányzik ez a két sor, csak a helyét jelzi.

²⁷ T. *dgra bcom*, sz. *arhat*.

²⁸ T. *de nas de dag gis de bzhin gshegs pa' i mthu byang chub sems dpa' i mdzad pa snga nas kyang shes mod kyi*, „habár ők a *tathāgata* erejét, a *Bodhisattva* tetteit korábbról már ismerték”, sz. *aviditaprabhāvā api bodhisattvabhūtasyaiva tathāgatasya*, „nem ismert hatalmúakként is a *tathāgatává* vált *bodhisattvára*”, azaz „bár a *tathāgatává* vált *bodhisattva* feletti feltételezett hatalmuk nem volt számukra ismert”.

²⁹ T. *miḡ gis mi rtsol bar*, sz. *vicakṣuḥkarmaṇe*, „megvakít”, későbbi szövegekben „megzavar”.

³⁰ T. ---, sz. *strīmāyā ati tatsarvamakāṛṣuḥ*, „női illúziókként mindent megtettek”.

³¹ T. *de bzhin gshegs pas de dag yid la ma mdzad par de dag rga bas 'khogs par byin gyis brlabs so*, „a *tathāgata* rájuk nem figyelvén öregséggel öregekké változtatta őket”, sz. *tāśca tathāgato na manasi karoti sma / bhūyaśca tā jarājarjarā adhyatiṣṭhan*, „a *tathāgata* nem foglalkozott velük, mi több, őket vénné, öregekké változtatta”.

Akkor a lányok az apjukhoz mentek, és így szóltak:

– Apánk, igazat mondtál:
Nem uralja már a vágy.
Túllépett a hatalmadon,
ez biz’ nagy szomorúság.
Gautama ha csupán
ránézne a testünkre,
a pusztító látványtól
az ő szíve megtörne.

Ezért kérünk, apánk, hogy szüntesd meg testünk öregségét!

Māra így válaszolt:

– Olyat, ki buddhaerő varázsán változtatni tud,
élők és élettelenek³² közt nem láttam még soha.
Valljátok meg vétketeket a bölcsnek,³³ s kedve szerint
hajdani testeteket visszaadja majd ő maga!

Így a lányok [a *tathāgatához*] mentek.

– Mi a győzedelmest megzavaró testre vágytunk, mintha gyerekek, bolondok, tisztátalanok, tanulatlanok vagy tudatlanok volnánk. Ekképpen tekintsen minket³⁴ bűnösnek a győzedelmes! *Sugata*, kérünk, bocsásd meg vétkünket! [181b]

Így kérelték a *tathāgatát*, mire ő ezzel a verssel felelt:

– Mintha fejjel áttörni,
körömmel elkaparni
akarnátok a hegyet!
S vasat foggal harapni,
mérhetetlent megmérni...
Megbocsátom vétketeket!

Hogy miért? Mert aki a bűnt bűnként látja, beismeri, és attól kezdve fegyelmezetten cselekszik, az bizony fejlődik a nemes *Dharmában* és *Vinayában*.

Ötödik hét (fordítás tibetiből):

Szerzetesek, az ötödik héten, amikor kitört a hétnapos nagy vihar, a *tathāgata* Mucilinda³⁵ *nāgakirály*³⁶ területén tartózkodott. Mucilinda *nāgakirály* [észlelve, hogy] a győzedelmes testét hideg és szél éri,³⁷ saját birodalmából kiemelkedett, majd a *tathāgata* testét testével³⁸

---

³² T. *rgyu dang mi rgyu dag*, sz. *sacarācare*, „járók és nem járók”.

³³ T. *thub pa*, sz. *muni*, „bölcs”, a Buddha egyik neve, jelzője.

³⁴ T. ... *ltar bdag cag nongs pa can du gzung du gsol*, „... úgy tekintsen minket bűnösnek”, sz. *atyayam no sugato pratigrhñātu yathā* ..., „a mi bűnünket a *sugata* fogadja el, úgy mint ...”.

³⁵ T. *btang bzung*, sz. *mucilinda*.

³⁶ T. *klu’i rgyal po*, sz. *nāgarāja*. A *nāgák* kígyó- vagy sárkányszerű lények. Mágikus képességeik révén alakváltók, uralják a víz- és a tűz elemet. (Szárak 2020: 84 – 89)

³⁷ T. *bcom ldan ’das kyi sku la grang ba dang rlung gis phog tu ’ong*, „a Győzedelmes testét hideg és szél éri”, sz. *mā bhagavataḥ kāyaṃ śītavātāḥ prākṣuriti*, „Ne érje a Magasztos testét hideg és szél!”.

³⁸ T. *lus*, „test”, sz. *bhoga*, „a kígyó gyűrűje”.

hétszeresen betekerte, és széttárt csuklyájával betekarta őt. [Észelve, hogy] a győzedelmes testét hideg és szél éri, sok keleti *nāgakirály* is odajött, majd testükkel hétszeresen betekerték a *tathāgata* testét, és széttárt csuklyáikkal betekarták őt. A keletiekhez hasonlóan, [látva, hogy] a győzedelmes testét hideg és szél éri, sok déli, nyugati és északi *nāgakirály* is ott termett, majd testükkel hétszeresen betekerték a *tathāgata* testét, és széttárt csuklyáikkal betekarták őt.

Az a *nāgakirályhalom* a hegyek királyához, a *Meruhoz*³⁹ hasonlóan magaslott. A *nāgakirályok* még soha nem tapasztaltak akkora boldogságot, mint az, hogy hét napon és hét éjen át a *tathāgata* testével érintkezettek.

Hét nap elteltével a *nāgakirályok* látták, hogy véget ért a vihar, így letekeredtek a *tathāgata* testéről, fejükkel hódoltak a lábánál, háromszor körbejárták, majd visszatértek saját birodalmukba. Mucilinda *nāgakirály* is a *tathāgata* lábához hajtotta fejét, háromszor körbejárta, [182a] és visszatért saját birodalmába.

Hatodik hét (fordítás tibetiből):

A hatodik héten a *tathāgata* Mucilinda *nāgakirály* területéről átsétált a kecskepásztor *nyagrodha* fájához.⁴⁰ [Út közben] Mucilinda *nāgakirály* területe és a kecskepásztor *nyagrodha* fája között, a Nairāñjanā-folyó partján *carakák*,⁴¹ *parivrājakák*,⁴² öreg gyógyítók,⁴³ *gautamák*,⁴⁴ *nirgranthák*,⁴⁵ *ājīvikák*⁴⁶ és még sokan mások a *tathāgatát* látva ezt kérdezték:

– Vajon a győzedelmes Gautama a hét napos nagy vihar idejét⁴⁷ nagy boldogságban⁴⁸ töltötte?

Szerzetesek, akkor a *tathāgata* nekik ezt a verses kinyilatkoztatást⁴⁹ tette:

– A *Dharmát* ismerőnek
a magány is boldogság.
A lényekért törekvőnek
a nem ártás boldogság.
Boldog, aki elhagyja
a bűnt és a vágyakat.
Ki önzést, gőgöt legyőz,
ő biz’ a legboldogabb!⁵⁰

---

³⁹ T. *lhun po*, sz. *meru*.

⁴⁰ T. *shing nya gro d+ha*, sz. *nyagrodha*, „nyagrodha fa” vagy „banjan fa”.

⁴¹ T. *spyod pa pa*, sz. *caraka*, „vándor”. Lehet egyszerű vándor vagy vándorfilozófus, vándoraszketá. A tibeti szó jelenthet *mīmāṃsákát* is. A *mīmāṃsā* a hat hindu filozófia egyike, amely a rituálék gyakorlására épül.

⁴² T. *kun tu rgyu*, sz. *parivrājaka*, „mindenfelé járó”. Hasonlóan a *carakákhoz*, valamilyen vándorokról van szó.

⁴³ T. *nyan thos rgan po*, sz. *vṛddhaśrāvaka*, „öreg hallgatók”, utalhat öreg saiva gyógyítókra.

⁴⁴ T. *gAU ta ma*, sz. *gautama*, feltehetően bráhmanikus risikre utal.

⁴⁵ T. *gcer bu pa*, „meztelen dzsaina”, sz. *nirgrantha*.

⁴⁶ T. *kun du ’sho ba pa*, sz. *ājīvika*.

⁴⁷ T. *yul ngan chen po ’i dus*, „a nagy vihar idején”, sz. *akāladurdinaṃ*, „nem időszerű/szokatlan időben megjelenő vihar alatt”.

⁴⁸ T. *bde bas bde bar*, „boldogsággal boldogan”, azaz nagyon boldogan, sz. *samyaksukhena*, „teljes boldogsággal”.

⁴⁹ T. *ched du brjod*, sz. *udāna*.

⁵⁰ T. */nga snyam nga rgyal gang ’dul ba/ /de ni mchog tu bde ba yin/*, „aki az önzést és gőgöt fegyelmezi, az bizony a legboldogabb”, sz. *asmin mānuṣyaṣaye etad vai paramaṃ sukham*, „ebben az emberi világban ez a legfőbb boldogság”.

Szerzetesek, a *tathāgata* látta, hogy a születés, öregség, betegség, halál, bánat, siránkozás, fájdalom, szomorúság és zavarodottság teljes világa lángokban áll, ezért ezt a verses kinyilatkoztatást tette:

– Hang, érintés, íz, forma, illat
kínozza a világ lényeit:
létszomjasan újra és újra
a szörnyű létesülést keresik.⁵¹

Hetedik hét (az angol nyelvű fordítás kivonata):

A hetedik héten a *tathāgata* a bódhifa tövében ült, és egy hazafelé tartó karaván, melyet két kereskedő – Trapuša (t. *pag gon*) és Bhallika (t. *bzang po*) – vezetett, éppen arrafelé haladt el. Egy istenség felhívta a figyelmüket arra, hogy egy *buddha* ül ott a fa alatt, akinek a megtestesülése már hét napja nem fogyasztott ételt, ezért üdvös lenne neki alamizsnát felajánlani. A kereskedők meg is tették, ám a Buddha nem tartotta illendőnek, hogy pusztá kézzel egyen. Kitalálva a Buddha gondolatát a négy nagy király ott termelt egy-egy tálát felajánlva. Bár a *tathāgatának* csak egy edényre volt szüksége, – hogy egyik királyt se bántsa meg – elfogadta mind a négyet, majd egyé varázsolta őket. A királyoknak nagy érdemeket ígért adományukért cserébe, a kereskedőknek pedig megjósolta a *buddhává* válásukat. Ez volt a *tathāgata* első ilyen jellegű jövendölése. A kereskedők kíséretükkel együtt a Buddha követőivé váltak: menedéket vettek a Buddhában és a *Dharmában*.⁵²

Forrásjegyzék

Elsődleges források:

Lalitavistara-sūtra = GRETEL – Göttingen Register of Electronic Text in Indian Languages.

2020. 'Lalitavistara' [online] URL:

http://gretel.sub.uni-goettingen.de/gretel/1_sanskr/4_rellit/buddh/bsu022_u.htm [letöltve: 2023.08.08.]

rgya cher rol pa = sde dge 1985. 'phags pa rgya cher rol pa zhes bya ba theg pa chen po'i mdo. *bka' gyur* (*sde dge'i mtshal par spus legs*). Vol. 46. Toh. 95. [online] BDRC – Buddhist Digital Resource Center. URL:

https://library.bdrc.io/show/bdr:MW3CN20612_0095?s=%2Fshow%2Fbdr%3AMW3CN20612%3Fpart%3Dbdr%3AMW3CN20612_0095%26s%3Dq%253D%252522rgya%252520cher%252520rol%252520pa%252522~1%2526lg%253Dbo-x-ewts%2526t%253DInstance%2526f%253Dasset%252Cinc%252Ctmp%253ApossibleAccess%2526f%253Dasset%252Cinc%252Ctmp%253AcatalogOnly%2526n%253D7#open-viewer [letöltve: 2023.05.10.]

---

⁵¹ T. /srid pas 'jigs kyang srid pa'i sred pa yis/ /phyir zhing sred pa tshol bar byed pa yin/, "a létesülés félelmetes, mégis a létszomj miatt újra és újra szomjazón keresi", sz. *bhayabhūto bhayaṃ bhūyo mārgate bhavatrṣṇayā*, „a veszélytől megrettent, mi több [mégis] a veszélyt keresi a létszomj miatt“.

⁵² 84000 2013: 292–302.

rgya cher rol pa = 84000 – Translating the Words of the Buddha 2013. *rgya cher rol pa. Lalitavistara. The Play in Full.* [online] URL: <https://read.84000.co/translation/toh95.html> [letöltve: 2023.05.10.]

Másodlagos források:

84000 – Translating the Words of the Buddha 2013. *rgya cher rol pa. Lalitavistara. The Play in Full.* [online] URL: <https://read.84000.co/translation/toh95.html> [letöltve: 2023.05.10.]

Szakirodalom:

Mitra, Rānedralala 1877. *The Lalita Vistara, or memoirs of the early life of Śākya Siṅha.* Calcutta: Baptist Mission Press.

Mitra, Rānedralala 1882. *The Lalita-Vistara, or memoirs of the early life of Śākya Siṅha.* Calcutta: Baptist Mission Press.

Williams, Paul 2009. *Mahāyāna Buddhism: The Doctrinal Foundations.* London and New York: Routledge. Taylor & Francic Group.

Winternitz, Moriz 1920. *Geschichte der Indischen Litteratur.* Band 2. Leipzig: C.F. Amelangs Verlag.

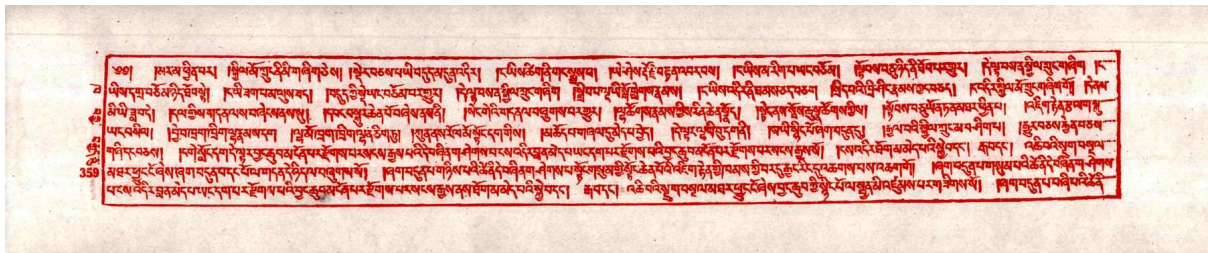

Forrásszövegek – A megvilágosodás utáni 1–6. hét

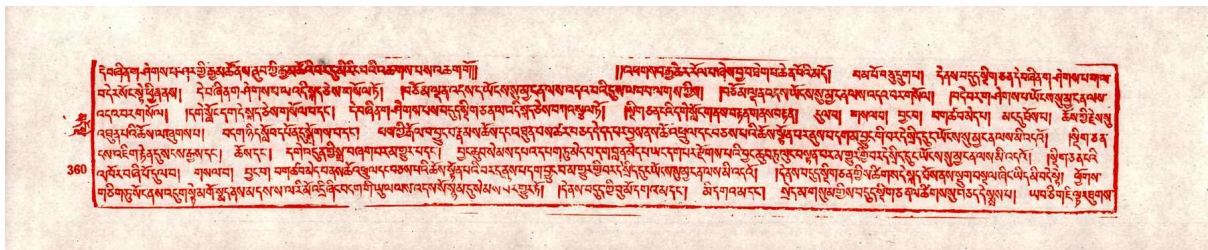
Tibeti nyelvű forrásszöveg 1. (dbu can)

sde dge 1985.: F180a–182a

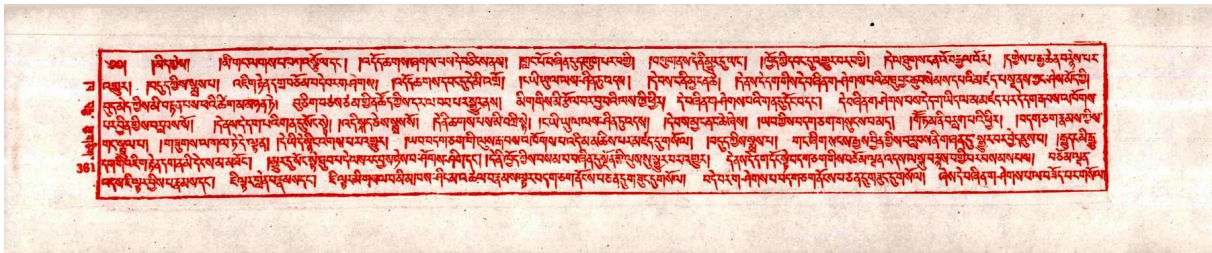
180a

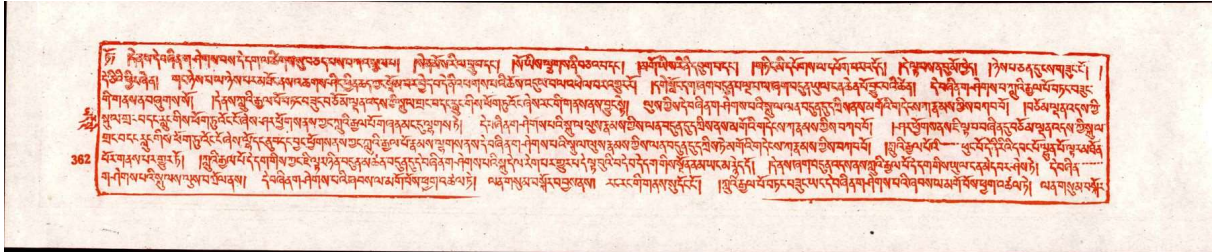
180b

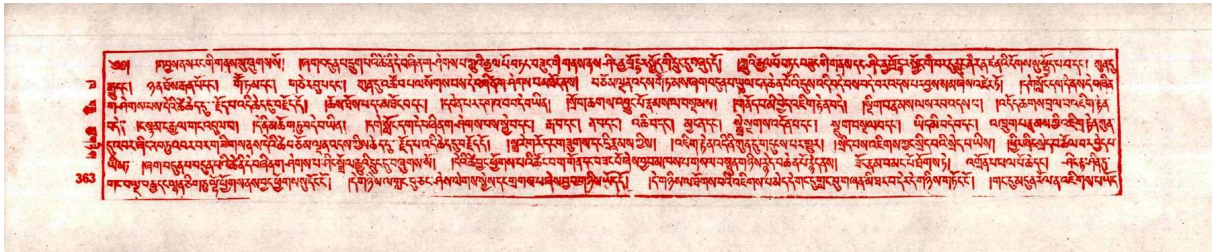
181a

181b

182a

Tibeti nyelű forrásűszűveg 2. (Wylie fűle átírás)

84000 – Translating the Words of the Buddha 2013.: 180a–182a.

180a

... /dge slong dag de ltar byang chub mngon par rdzogs par sangs rgyas pa'i de bzhin gshegs pa ngas 'dir bla na med pa yang dag par rdzogs pa'i byang chub mngon par rdzogs par sangs rgyas so/ /ngas 'dir thog ma med pa'i skye ba dang / rga ba dang / 'chi ba'i sdug bsnal mthar phyung ngo zhes zhag bdun pa dang po la gdan de nyid la bzhugs so/ /zhag bdun pa gnyis pa'i tshe ni de bzhin gshegs pa stong gsum gyi stong chen po'i 'jig rten gyi khams kyi bar du rgyang ring du 'chags pas 'chag go/ /zhag bdun pa gsum pa'i tshe ni de bzhin gshegs pa ngas 'dir bla na med pa yang dag par rdzogs pa'i byang chub mngon par rdzogs par sangs rgyas nas thog ma med pa'i skye ba dang / rga ba dang / 'chi ba'i sdug bsnal mthar phyung ngo zhes byang chub kyi snying po la spyan mi 'dzums par gzigs so/ /zhag bdun pa bzhi pa'i tshe ni

180b

de bzhin gshegs pa shar gyi rgya mtsho nas nub kyi rgya mtsho'i bar du mi ring ba'i 'chags pas 'chag go// ''phags pa rgya cher rol pa zhes bya ba theg pa chen po'i mho/ bam po bcu drug pa/ de nas bdud sdig can de bzhin gshegs pa ga la ba der song ste phyin nas/ de bzhin gshegs pa la 'di skad ces gsol to/ /bcom ldan 'das da yongs su mya ngan las 'da' ba'i dus la bab lags kyi/ /bcom ldan 'das yongs su mya ngan las 'da' bar gsol/ /bde bar gshegs pa yongs su mya ngan las 'da' bar gsol/ /dge slong dag de skad ces gsol pa dang / de bzhin gshegs pas bdud sdig can la 'di skad ces bka' stsal to/ /sdig can nga'i dge slong gnas brtan gnas brtan/ dul ba/ gsal ba/ byang ba/ bga tsha ba med pa/ mang du thos pa/ chos kyi rjes su 'thun pa'i chos la zhugs pa/ bdag nyid

slob dpon du sgrogs pa dang / phas kyi rgol ba byung ba rnams chos dang 'thun pas tshar bcaid de dad par byas nas cho 'phrul dang bcas pa'i chos ston par nus pa dag ma byung gi bar de srid du nga yongs su mya ngan las mi 'da'o/ /sdig can ngas 'jig rten du sangs rgyas dang / chos dang / dge 'dun gyi sgra bzhag par ba gyur pa dang / byang chub sems dpa' dpag tu med pa dag bla na med pa yang dag par rdzogs pa'i byang chub tu lung bstan par ma gyur gyi bar de srid du nga yongs su mya ngan las mi 'da'o/ /sdig can nga'i 'khor bzhi po dul ba/ gsal ba/ byang ba/ bag tsha ba med pa nas cho 'phrul dang bcas pa'i chos ston pa'i bar du nus pa dag byung ba ma gyur gyi bar de srid du nga yongs su mya ngan las mi 'da'o/ /de nas bdud sdig can gyies tshig de skad thos nas sdug bsngal zhing yid mi bde ste/ phyogs gcig tu song nas 'dug ste mgo smad nas mdas sa la ri mo 'dri zhing bdag di yul las 'das so snyam du sems par gyur to/ /de nas bdud kyi bu mo dga' ma dang / mi dga' ma dang / sred ma gsum gyis bdud sdig can la tshigs su bcaid de smras pa/ yab cig ji ltar thugs

181a

mi dgyes/ /mi gang lags pa bka'i stshol dang / 'dod chags zhags pas de bcings nas/ /glang po bzhin du dgug par bgyi/ /bkug nas de ni myur du yang / /khyod kyi dbang du 'gyur bar bgyi/ /de la thugs ngan 'o brgyal 'or/ /dgyes pa rgya chen brnyes par 'gyur/ /bdud kyis smras pa/ 'jig rten dgra bcom bde bar gshegs/ 'dod chags dbang du de mi 'gro/ /nga yi yul las shin tu 'das/ /de bas nga ni mya ngan che/ /de nas de dag gis de bzhin gshegs pa'i mthu byang chub sems dpa'mdzad pa snga nas kyang shes mod kyi/ bud med kyis mi brtan pas pha'i tshig ma mnyan te/ bu cig btsas tsam gyi na tshod kyis dar la bab par sgyur nas/ mig gis mi rtsol bar bya ba'i las kyi phyir/ de bzhin gshegs pa'i gan du dong ba dang / de bzhin gshegs pas de dag yid la ma mdzad par de dag rga bas 'khogs par byin gyis brlabs so/ /de nas de dag pha'i gan du song ste/ /'di skad ces smras so/ /de ni chags pas mi bkri ste/ /nga yi yul las shin tu 'das/ /de bas mya ngan nga che zhes/ /yab kyis bdag cag gsungs pa mad/ /gAU ta ma ni brlag pa'i phyir/ /bdag cag rnams kyis gang sprul pa/ /gzugs la gal te de lta na/ /de yi de snying 'gas par 'gyur/ /yab bdag cag gi lus rga bas 'khogs pa 'di ma mchis par mdzad du gsol/ /bdud kyis smras pa/ gang zhig sangs rgyas bying gyis brlabs ni gzhan du sgrur bar byed nus pa/ /rgyu dang mi rgyu dag di 'jig rten dag na mi de ngas ma mthong / /myur du song ste thub pa de las rang byas nyes pa shogs shig dang / /de ni khyod kyis bsam pa bzhin du sngon gyi lus su sgyur bar 'gyur/ de nas de dag dong ste bdag cag gis bcom ldan 'das la sku brnyas bgyi bar bsams pas/ bcom ldan 'das ji ltar byis pa rnams dang / ji ltar glen pa rnams dang / ji ltar mi gsal ba mi mkhas shing ma 'tsal ba rnams ltar bdag cag nongs pa can du gzung du gsol/ bde bar gshegs pa bdag cag nongs pa can du gzung du gsol/ zhes de bzhin gshegs pa la bzod par gsol

181b

to/ /de nas de bzhin gshegs pas de dag la tshigs su bcaid pas bka'i stsal pa/ /sen mos ri la bru ba dang / /so yos lcags ni bca'i ba dang / /mgo yis ri ni dbug pa dang / /gting mi dpogs la dpog par 'dod/ /de lta bas na bu mo khyed/ /nyes pa can du ngas gzung ngo / /de ci'i phyir zhe na/ gang nyes pa la nyes par mthong nas 'chags shing phyin chad kyang sdom par byed pa de ni 'phags pa'i chos 'dul ba la 'phel bar 'gyur ro/ /dge slong dag zhag bdun pa lnga pa la zhag bdun yul ngan chen po byung pa'i tshe na/ de bzhin gshegs pa klu'i rgyal po btang bzung gi gnas na bzhugs so/ /de nas klu'i rgyal po btang bzung bcom ldan 'das kyi sku la grang ba dang rlung gis phog tu 'ong zhes rang gi gnas nas byung ste/ lus kyis de bzhin gshegs pa'i sku la lan bdun du dkris nas mgo'i gdengs ka rnams kyis bkab bo/ /bcom ldan 'das kyi sku la grang ba dang

rlung gis phog tu 'ong ngo zhes shar phyogs nas kyang klu'i rgyal po gzhan mang du lhags te/ de bzhin gshegs pa'i sku la lus rnams kyis la bdun du dkris nas mgo'i gdengs ka rnams kyis bkab bo/ /shar phyogs nas ji lta ba bzhin du bcom ldan 'das kyi sku la grang ba dang rlung gis phog tu 'ong ngo / zhes lha dang nub dang byang phyogs nas kyang klu'i rgyal po rnams lhags nas de bzhin gshegs pa'i sku lus rnams kyis lan bdun du dkris te mgo'i gdengs ka rnams kyis bkab bo/ /klu'i rgyal po'i phung po de ni ri'i dbang po lhun po ltar mthon por gnas par gyur to/ /klu'i rgyal po de dag gis kyang ji ltar nyin bdun mtshan bdun du de bzhin gshegs pa'i sku de la reg par gyur pa de lta bu'i bde ba de dag gis sngon nam yang ma rnyed do/ /de nas zhag bdun 'das nas klu'i rgyal po de dag dis yul ngan med par shes te/ de bzhin gshegs pa'i sku las lus bkrol nas/ de bzhin gshegs pa'i zhabs la mgo bos phyag 'tshal te/ lan gsum bskor ba byas nas/ rang rang gi bnas su dong ngo / /klu'i rgyal po btang bzung yang de bzhin gshegs pa'i zhabs la bgo bos phyag 'tshal te/ lan gsum bskor

182a

ba byas nas rang gi gnas su zhugs so/ /zhag bdun pa drug pa'i tshe ni de bzhin gshegs pa klu'i rgyal po btang bzung gi gnas nas shing nya gro dha ra skyong gi drung du bzhud do/ /klu'i rgyal po btang bzung gi gnas dang shing nya gro dha ra skyong gi bar du rlung nAI ran dza na'i ngogs su spyod pa pa dang / kun tu rgyu dang / nyan thos rgan po dang / gAU ta ma dang / gcer bu pa dang / kun du 'tsho ba pa la sogs pas de bzhin gshegs pa mthong nas/ bcom ldan 'das gAU ta mas zhag bdun pa yul ngan chen po'i dus 'di bde bas bde bar 'das par byas sam zhes 'dzer to/ /dge slong dag de nas de bzhin gshegs pas de'i tshe ched du rjod pa 'di ched du brjod do/ /chos thos pa dang mthong dang / /dben par dga' ba bde ba yin/ /srog chags 'byung po rnams la bsdams/ /gnod pa mi byed 'jig rten bde/ /sdig pa rnams las rab 'das pa/ /'dod chags bral ba 'jig rten bde/ /nga snyam nga rgyal gang 'dul ba/ /de ni mchog tu bde ba yin/ /dge slong dag de bzhing gshegs pas skye ba dang / rga ba dang / na ba dang / 'chi ba dang / mya ngan dang / smre sngags 'don pa dang / sdug bsngal ba dang / yid mi bde ba dang / 'khrug pa rnams kyi 'jig rten kun du 'bar zhing rab tu 'bar bar gzigs nas de'i tshe bcom ldan 'das kyis ched du rjod pa 'di ched du brjod do/ /sgra reg ro dang gzugs dang dri rnams kyis/ /'jig rten 'di ni kun du gdungs par gyur/ /srid pas 'jigs kyang srid pa'i sred pa yis/ /phyir zhing sred pa tshol bar byed pa yin/ ...

Szanszkrit nyelvű forrásszöveg (latinbetűs átírás)

GRETEL 2020. 'Lalitavistara': 24.72–24.82 (= Vaidya 1958: 274–276)

iti hi bhikṣavo 'bhisambuddhabodhistathāgataḥ prathame saptāhe tatraivāsane 'sthāt - iha mayānuttarā samyaksambodhirabhisambuddhā, iha mayānavarāgrasya jātijarāmarañaduḥkhasyāntaḥ kṛta iti / dviṭīye saptāhe tathāgato dīrghacaṃkramaṃ caṃkramyate sma trisāhasramahāsāhasralokadhātumupagṛhya / tṛṭīye saptāhe tathāgato 'nimiṣaṃ bodhimaṇḍamīkṣate sma - iha mayānuttarāṃ samyaksambodhimabhisambudhyānavarāgrasya jātijarāmarañaduḥkhasyāntaḥ kṛta iti / caturthe saptāhe tathāgato daharacaṃkramaṃ caṃkramyate sma pūrvasamudrātpāścimasamudramupagṛhya //
atha khalu māraḥ pāpīyān yena tathāgatastenopasaṃkrāmat / upasaṃkramya tathāgatametadvocat - parinirvātu bhagavan, parinirvātu sugata / samaya idānīm bhagavataḥ

parinirvāṇāya / evamukte bhikṣavastathāgato māraṃ pāpīyāmsametadavocat - na tāvadahaṃ pāpīyan parinirvāsyāmi yāvanme na sthavirā bhikṣavo bhaviṣyanti dāntā vyaktā vinītā viśāradā bahuśrutā dharmānudharmapratipannāḥ pratibalāḥ svayamācāryakaṃ jñānaṃ paridīpayitumutpannotpannānāṃ ca parapravādināṃ saha dharmeṇa nigrhyābhiprāyaṃ prasādyā saprātihāryaṃ dharmam deśayitum / na tāvadahaṃ pāpīyan parinirvāsyāmi yāvanmayā buddhadharmasaṃghavaṃśo lokena pratiṣṭhāpito bhaviṣyati / aparimitā bodhisattvā na vyākṛtā bhaviṣyanti (**Vaidya 275**) anuttarāyāṃ samyaksambodhau / na tāvadahaṃ pāpīyan parinirvāsyāmi yāvanme na catasraḥ paśado dāntā vinītā vyaktā viśāradā bhaviṣyanti yāvatsapratihāya dharmam deśayitumiti //

atha khalu māraḥ pāpīyānidaṃ vacanaṃ śrutvā ekānte prakrāmya sthito 'bhūt duḥkhī durmanā vipratīsarī adhomukhaḥ kāṣṭhena mahīm vilikhan viṣayaṃ me 'tikrānta iti //

atha khalu tāstisro māraduhitaro ratiścāratiśca tṛṣṇā ca māraṃ pāpīyāmsaṃ gāthayādhyabhāṣanta –

durmanāsi katham tāta procyatāṃ yadyasau naraḥ /

rāgapāṣena taṃ buddhvā kuñjaraṃ vā nayāmahe // Lal_24.73 //

ānaitvā ca taṃ śīghraṃ kariṣyāma vaśe tava /

* * * * * // Lal_24.74 //

māra āha –

arahan sugato loka na rāgasya vaśaṃ vrajet /

viṣayaṃ me hyatikrāntastasmācchocāmyahaṃ bhṛśam // Lal_24.75 //

tatastāḥ strīcāpalyādaviditaprabhāvā api bodhisattvabhūtasyaiva tathāgatasya piturvacanamaśrutvaiva prabhūtayauvanamadhyayauvanadhāriṇyo bhūtvā vicakṣuḥkarmaṇe tathāgatasyāntikamupasamkrāntāḥ strīmāyā ati tatsarvamakāṛṣuḥ / tāśca tathāgato na manasi karoti sma / bhūyaśca tā jarājarjarā adhyatiṣṭhan / tatastāḥ piturantike gatvaivamāhuḥ -

satyaṃ vadasi nastāta na rāgeṇa sa nīyate /

viṣayaṃ me hyatikrāntastasmācchocāmyahaṃ bhṛśam // Lal_24.76 //

vīkṣeta yadyasau rūpaṃ yadasmābhirvinirmitam /

gautamasya vināśārthaṃ tato 'sya hṛdayaṃ sphuṭet // Lal_24.77 //

tatsādhu nastātedaṃ jarājarjaraśarīramantardhāpaya //

māra āha –

nāhaṃ paśyāmi taṃ loka puruṣaṃ sacarācare /

buddhasya yo hyadhiṣṭhānaṃ śaknuyātkartumanyathā // Lal_24.78 //

śīghraṃ gatvā nivedaya atyayaṃ svakṛtaṃ muneh /

sarvaṃ pauraṇakaṃ kāyaṃ kariṣyati yathāmatam // Lal_24.79 //

tatastā gatvā tathāgataṃ kṣamāpayanti sma - atyayaṃ no bhagavān pratigrhṇātu / atyayaṃ no sugato pratigrhṇātu yathā bālānāṃ yathā mūḍhānāṃ yathā vyaktānāmakuśalānāmakṣetrajñānāṃ yā vayaṃ bhagavantamāsādayitavyaṃ manyāmahe / tatastāstathāgato gāthayādhyabhāṣata –

giriṃ nakhairvilikhetha lohaṃ dantairvikhādatha /

śīrasā vibhītsatha girimagādhe gādhamēṣata // Lal_24.80 //

(Vaidya 276)

tasmādyuṣmākaṃ dārikā atyayaṃ pratigrhṇāmi / tatkasmāt? vṛddhiresā ārye dharmavinaye yo 'tyayamatyayato drṣṭvā pratideśatyāyatyāṃ ca saṃvaramāpadyate //

pañcame saptāhe bhikṣavastathāgato mucilindanāgarājabhavane viharati sma saptāhe mahādurdine / atha khalu mucilindanāgarājaḥ svabhavanānīṣkramya tathāgatasya kāye

saptakṛdbhogena pariveṣṭya phaṇaiśchādayati sma - mā bhagavataḥ kāyaṃ śītavātāḥ prākṣuriti
/ pūrvasyā api diśo 'nye 'pi saṃbahulā nāgarājā āgatya tathāgatasya kāyaṃ saptakṛdbhogaiḥ
pariveṣṭya phaṇaiśchādayanti sma - mā bhagavataḥ kāyaṃ śītavātāḥ prākṣuriti / yathā
pūrvasyāṃ diśi evaṃ dakṣiṇapaścimottarābhyo digbhyo nāgarājā āgatya tathāgatasya kāyaṃ
saptakṛtvo bhogaiḥ pariveṣṭya phaṇaiśrchādayanti - sma mā bhagavataḥ kāyaṃ śītavātāḥ
prākṣuriti / sa ca nāgarājabhogarāśirmeruparvatendravaduccaistvena sthito 'bhūt / na ca
tairnāgarājaistādṛśaṃ kadācitsukhaṃ prāptaṃ pūrvam yādṛśaṃ teṣāṃ tāni saptarātriṃdivasāni
tathāgatakāyasamnikarṣādāsīt / tataḥ saptāhasyātyayena tataste nāgarājā vyapagatadurdiṇaṃ
viditvā tathāgatasya kāyādbhogānapanīya tathāgatasya pādaḥ śirasābhivandya
tripradakṣiṇīkṛtya svakasvakāni bhavanānyupajagmuḥ / mucilindo 'pi nāgarājastathāgatasya
pādaḥ śirasābhivandya tripradakṣiṇīkṛtya svabhavanam prāvīkṣat //
ṣaṣṭhe saptāhe tathāgato mucilindabhavanādajapālasya nyagrodhamūlaṃ gacchati sma / antare
ca mucilindabhavanasyāntarāccājapālasya nadyā nairāñjanāyāstīre
carakaparivrājakavṛddhaśrāvakaḡautamanirgranthājīvikādayastathāgatam dṛṣṭvābhībhāṣante
sma - api bhagavatā gautamenedaṃ saptāhamakāladurdiṇaṃ samyaksukhena vyatināmitam?
atha khalu bhikṣavastathāgatastasyāṃ velāyāmidamudānayaṭi sma –
sukho vivekastuṣṭasya śrutadharmasya paśyataḥ /
avyābadhyaṃ sukhaṃ loke prāṇibhūteṣu saṃyataḥ // Lal_24.81 //
sukhā virāgatā loke pāpānāṃ samatikramaḥ /
asmin mānuṣyaviṣaye etadvai paramaṃ sukham // Lal_24.82 //
paśyati sma bhikṣavastathāgato lokamādīptaṃ pradīptaṃ jātyā jarayā vyādhibhirmaraṇena
śokaparidevaduḥkhadaurmanasyopāyāsaiḥ / tatra tathāgata idamihodānamudānayaṭi sma –
ayaṃ lokaḥ saṃtāpajātaḥ śabdaspārśarasarūpagandhaiḥ /
bhayaḥ bhūyo mārgate bhavatrṣṇayā // Lal_24.83 //